

О.А. ЛАГОВСЬКА, канд. екон. наук, доц., Житомирський державний технологічний університет

Л.В. ГУСАК, асп. Житомирський державний технологічний університет

ПІДХОДИ ДО УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ НА ПІДПРИЄМСТВІ: ОБЛІКОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Досліджено існуючі підходи до управління активами та встановлено місце бухгалтерського обліку в даному процесі.

The existing approaches towards assets' management have been researched as well as the place of accounting in this process has been determined.

Постановка проблеми та аналіз досліджень. В кожний момент часу будь-який суб'єкт господарювання намагається залишитися активним гравцем на ринку; прагне утримати свою конкурентну перевагу; розширити сферу виробничої, збутової діяльності; бути обізнаним у нових технологіях в сфері управління. Це можливе через систематичний перегляд управлінським персоналом підприємства традиційних підходів до управління та ефективного використання активів, виявлення інших підходів у сфері логістики, менеджменту, маркетингу, обліку, фінансів та ін. Відповідні підходи, методи, моделі управління активами пропонують впроваджувати у діяльність підприємств різних галузей економіки науковці. Моніторинг наукових досліджень з питань управління активами свідчить про актуалізацію даного напрямку (період з 2000-2009 р. було захищено 40 дисертаційних робіт, в тому числі одна робота на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук зі спеціальності 08.00.03 – економіка та управління національним господарством Чебановою Н.В. на тему «Стратегічне управління активами підприємств залізничного комплексу»). На здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук захищено 39 робіт.

Мета дослідження полягає у проведенні огляду існуючих підходів до управління активами як основи формування конвергенційного зв'язку між логістичною системою та системою бухгалтерського обліку.

Виклад основного матеріалу. У сучасних умовах господарювання значна кількість підприємств зіштовхуються з рядом економічних проблем, зокрема з дефіцитом оборотних засобів, що в свою чергу впливає на погіршення фінансової стійкості підприємства, зменшення ділової активності тощо. Тому уникнути відповідних проблем можливо завдяки ефективному управлінню активами.

Однак більшість досліджень не розглядає проблему організації бухгалтерського обліку та забезпечення даною системою процес управління активами.

Як зазначає Ф.Ф. Бутинець: «Активи підприємства на сьогодні є важливим об'єктом управлінського обліку, адже від ефективності управління активами підприємства прямо залежать такі показники як прибуток, рентабельність, ліквідність. Ефективність господарської діяльності підприємства залежить від того, в які види майна здійснено інвестиції і наскільки раціонально використовуються ресурси» [1, с. 78].

З цього приводу М.М. Шигун зазначає: «... якщо підприємство має запаси менші ніж необхідно, то можливі простої виробництва, під час яких робітникам потрібно платити заробітну плату, штрафи за невиконання договірних зобов'язань, зменшуються обсяги виробництва. При запасах більших ніж необхідно, в першу чергу, вилучаються з обігу грошові кошти, які могли б бути вкладені в інші проекти або покладені на депозит у банку» [3, с. 246].

Необхідне управління активами обумовлено наступними чинниками:

- несвоєчасне забезпечення виробництва необхідною сировиною і матеріалами;
- надлишкове накопичення запасів на складах підприємства;
- виникнення втрат споживчих властивостей запасів і неможливість їх подальшого використання у технологічному процесі;
- наявність збоїв та простої на підприємстві;
- не виконання договірних зобов'язань перед покупцями і замовниками.

Тому враховуючи значення, переваги та наслідки наявності або відсутності запасів на підприємстві переходимо до розкриття загальної системи управління даним об'єктом та виявлення конкретних дієвих підходів та методів керування ними, які застосовуються управлінським персоналом (табл. 1).

Таблиця 1 - Характеристика методів управління запасами

<i>Метод та моделі управління запасами</i>	<i>Характеристика</i>	<i>Вплив на організацію та методику бухгалтерського обліку</i>
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
<i>Метод ABC</i>	Здійснює класифікацію запасів за категоріями <i>A, B, C</i> залежно від їх вартості. До категорії <i>A</i> відносяться по черзі (в порядку зменшення частки) ресурси доти, доки загальна частка сукупності ресурсів не досягне 80%. До класу <i>B</i> відносяться наступні ресурси, доки їх загальна частка в загальній потребі ресурсів не досягне 15% і до категорії <i>C</i> відносять види ресурсів не віднесені до категорії <i>A</i> і <i>B</i>	На основі облікових даних групується інформація про кількість, якість та вартість запасів, що знаходяться на складах підприємства. Відповідні дані дозволяють визначити розміри і моменти наступних замовлень

Продовження табл. 1

1	2	3
<i>Метод XYZ - аналіз</i>	Дозволяє класифікувати запаси в залежності від характеру їхнього споживання і точного прогнозування змін у їхній потребі. Категорія X характеризується стабільною величиною споживання і високою точністю прогнозу терміну споживання. До категорії Y відносяться ресурси, потреба в яких характеризується відомими тенденціями і середніми можливостями їхнього прогнозування. Ресурси, що належать до категорії Z, використовуються нерегулярно	Відповідно до облікових даних визначається номенклатурний та кількісний склад запасів, що надходять зі складу у виробництво. В цьому випадку, облікове забезпечення даними, дозволяє управлінцям проведення XYZ – аналізу
<i>Метод економічного розміру замовлень</i>	Покликаний визначити кількість замовлень запасів, що забезпечує оптимальну комбінацію витрат на придбання та їх зберігання. Використання цього методу дає змогу досягти мінімальних витрат, пов'язаних зі збереженням замовлення та його доставкою	Для розрахунку показника економічного розміру замовлення з бухгалтерського обліку надходять данні про витрати (поточні витрати на зберігання одиниці замовлення, витрати на виконання замовлення)
<i>Метод «філософія своєчасності» (just-in-time – JIT)</i>	<i>Застосування філософії «якраз вчасно» сприяє зменшенню запасів до мінімуму і значному зменшенню витрат на їх зберігання. В ідеалі JIT має справу з нульовими залишками запасів і готової продукції</i>	<i>Відповідна модель зумовлює зміни в організації обліку запасів та витрат на виробництво</i>

Існуючі підходи до управління запасами в табл. 1 дає нам можливість стверджувати, що за сучасних умов господарювання можливе якісне управління активами підприємства. Для цього керівництву та управлінській ланці необхідно дослідити сутність кожного із запропонованих підходів до управління, виявити можливості їх застосування на підприємстві. В даному випадку хочеться звернути увагу на обліковому забезпеченні необхідною інформацією про стан, кількість, якість, номенклатурний ряд, вартісне вираження запасів суб'єктів управління. Саме бухгалтерська інформація, яка вчасно надходить до управлінського персоналу, дозволяє проводити чіткі розрахунки та приймати злагоджені управлінські рішення щодо запасів, зокрема це стосується управління запасами в логістичній системі. Про вагоме місце та значення обліку у системі управління свідчать позиції різних науковців.

Відтак, В.О. Василенко з цього приводу зазначає: «... облік? як функція управління, являє собою одержання і фіксацію в кількісній формі результатів стану об'єкта і ресурсів у будь-який момент часу функціонування системи. Саме облік створює можливість реального контролю над ходом виробництва, його регулювання і кінцева фіксація діяльності підприємства за звітний

період. Облікові дані є основою для проведення економічного аналізу діяльності підприємства і функціонування системи управління [2, с. 55].

В свою чергу М.М. Шигун також наголошує на значенні облікових даних: «...інформаційна система бухгалтерського обліку, що є важливою складовою системи управління та є основним постачальником управлінської інформації, потребує поглиблення і відповідно розвитку її інформаційних можливостей. Важливого значення при цьому набуває розширення функцій облікових працівників, розвиток нових методів отримання, обробки та подання облікової інформації, розробка ефективних методологічних рішень, досконаліх методичних прийомів і форм організації обліку, створення ефективних технологічних процесів перетворення обліково-економічних даних [4, с. 323].

Отже, підводячи підсумки нашого дослідження, хочеться наголосити на наступних моментах: по-перше, за сучасних умов господарювання жодне підприємство не може проводити господарську діяльність та виконувати свої зобов'язання перед іншими суб'єктами господарювання без чітко визначеної кількості запасів. Для цього необхідно усвідомити значення системи управління ними та обрати відповідні методи та моделі. По-друге, необхідно при виборі та застосуванні відповідних підходів до управління запасами не зменшувати значення облікових даних та орієнтуватися на злагодженій системі обміну інформацією між бухгалтерською службою та усіма іншими структурними підрозділами підприємства. Визначено, що бухгалтерський облік є інформаційним джерелом, який дозволяє акумулювати достовірну інформацію про стан активів на підприємстві в системі управління, зокрема у логістичній системі. Налагоджені взаємозв'язки між відповідними системами дозволять уникнути проблемних ситуацій при управлінні активами та приймати обґрунтовані управлінські рішення.

Список літератури: 1. Бухгалтерський управлінський облік: [підруч. для студентів спеціальності 7.050106 «Облік і аудит» вищ. навч. закл.] / *Ф.Ф. Бутинець, Т.В. Давидюк, Н.М. Малюга, Л.В. Чижевська.* – [2-е вид., перероб. і доп.]. – Житомир: ПП «Рута», 2002. – 480 с. **2.** *Василенко В.О.* Виробничий менеджмент: [навчальний посібник] / *В.О. Василенко, Т.І. Ткаченко.* – Київ: ЦУЛ, 2003. – 532 с. **3.** Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті: [навчальний посібник для студентів спец. 7.050106 «Облік і аудит» / за ред. д.е.н., проф. *Ф.Ф. Бутинця*, канд. екон. наук, *Шигун М.М.*]. – Житомир: ЖДТУ, 2004. – 352 с. **4.** *Шигун М.М.* Розвиток моделювання системи бухгалтерського обліку: теорія і методологія [Текст]: монографія / *М.М. Шигун.* – Житомир: ЖДТУ, 2009. – 632 с.

Надійшла до редколегії 20.10.10